

Uusia tutkimuspaketteja tuotantoeläimen omistajille

Ruokavirasto pyrkii palvelemaan asiakkaitaan mahdollisimman hyvin ja siksi kehittää ja ottaa käyttöön tieteellisen tutkimuksen tuottamia uusia tutkimuspaketteja tuotantoeläimien omistajille. Korostetusta huolellisuudesta ja varovaisuudesta huolimatta työssä voi joskus sattua vahinkojakin.

UUSI SORKKAMÄTÄTUTKIMUSPAKETTI LAMPAILLE

Sorkkamätä on tarttuva kuolioinen tulehdus lampaiden ja vuohien sorkkavälissä ja sorkan sarveisessa. Tavallisin sorkkamädän oire on ontuminen. Sorkkamädän aiheuttaa *Dichelobacter nodosus* -bakteeri yhdessä *Fusobacterium necrophorum* -bakteerin sekä kosteiden ja lämpimien olosuhteiden kanssa. Sorkkamädän diagnostiikka perustuu *D. nodosus* -bakteerin osoittamiseen (PCR) tulehtuneista sorkista, minkä lisäksi todetusta bakteerista tutkitaan sen virulenssitekijät. Ruokavirastolla on uusi tutkimuspaketti sorkkamädän varalle. Paketti sisältää viiden eläimen näytteen tutkimisen. Näytteet otetaan vain sorkista, joissa on tulehdusmuutoksia sorkkaväleissä. Parhaan näytteen saa sorkkavälistä, joka on karvaton ja ihoa peittää vaalea, tahmainen, pahanhajuinen erite, joka leviää sorkkavälin seinämään pehmeän sarveisen rajalle. Eläinlääkäri ottaa näytteen tulehdusalueen reunasta erityisellä näytteenottotikulla (*eSwab*). Yhdellä tikulla voi ottaa näytteet saman eläimen useammasta tulehtuneesta sorkasta. Vaihtoehtoisesti näytteeksi voi lähettää kuolleesta eläimestä noin 5x5x5 mm:n kudospalan sorkkavälistä steriilissä näyteputkessa. Eläinlääkäri voi tilata maksuttomat näytteenottotarvikkeet Ruokavirastosta. Näytteet lähetetään Kuopion toimipisteeseen. Lisätietoja: www.ruokavirasto.fi/laboratoriokasikirja

Kirjoittaja: erikoistutkija Teija Kokkonen

PATOLOGI SAI KAPIN!

Ruokaviraston obduktiosaleilla eri paikkakunnilla työskentelee kokenutta ja bioturvakoulutettua henkilöstöä, joka käsittelee terveysturvallisesti erilaisten zoonoosienkin vaivaamia eläimiä. Kaikista varoitamista huolimatta vahinkoja voi sattua ja niistä viisastua. Maailmankirjallisuudesta ei helposti löydy vahvistettuja raportteja obduktiosaleilla saaduista zoonooseista, mutta niin sanottua anekdoottista tietoa on esimerkiksi mykobakteeri-, jänisrutto- ja kryptosporiditartunnoista. Myös sian kapin on viime vuosituhanella kerrottu tarttuneen patologiin.

Ruokavirastossa ei ollut ainakaan 17 vuoteen todettu koiran kapia, vaikka ketun ja supikoiran kapia tavataan säännöllisesti. Nyt ruumiinavaukseen toimitettiin koira, jolla oli märkäinen ihotulehdus ja laikukas alopecia niin että patologi koiran nähdessään epäili kapia. Esitietojen mukaan sitä oli epäilty kolme kuukautta aiemmin, mutta se oli poissuljettu ihobiopsioilla, ja koira oli hoidettu immuunivälitteisenä ihotulehduksena. Tutkimuksissa lopulliseksi kuolinsyyksi todettiin märkäisen sydänlappätulehduksen aiheuttama sydämen vajaatoiminta, koira oli ollut pitkäaikaisella kortisonilääkityksellä ihotulehduksen ja kutinan vuoksi.

Tapauskertomuksen kapinen koira avauspöydällä.

Ruumiinavaustutkimuksen ja käsienspesun jälkeen patologin kyynärvarsia kutisi epänormaalisti, mutta korona-aikana jatkuvan käsienspesun aiheuttaman ihon kuivuuden vuoksi asia painui taka-alalle. Muutamia päiviä myöhemmin iholle ilmestyi pieniä kutisevia paukamia ja työterveydessä todettiin patologin itsensä epäilemä todennäköinen kapipunkkitartunta ja määrättiin lääkitys (ivermektiniä kahdesti suun kautta annoksella 200 µg/kg ja permetriiniä paikallisesti). Kun patologi otti yhteyttä koiran omistajaan, selvisi, että koko perhe oli myös oireillut ja lääkitty. Kaikki ihmispotilaat paranivat hyvin.

Raapenäyte on hyvä apu koiran diagnoosiin pääsyssä, ainakin, jos kapipunkkeja löytyy. Väärä kielteinen raapetus on kuitenkin kirjallisuuden mukaan yleinen jopa yleistyneissäkin kapitartunnoissa. Siksi raapenäytteitä kehoitetaan ottamaan useita, esimerkiksi kuusi kappaletta. Raapenäytetutkimuksen epäherkkyys on ongelma, jota on yritetty jonkinmoisella menestyksellä ratkaista korvaamalla mikroskoopi PCR-tutkimuksella. Ihobiopsiossa on vastaavia ongelmia, koska ne eivät kata koskaan koko koiraa. Myös serologisia testejä on kehitetty.

Kaikki *Sarcoptes*-kapipunkit luetaan kuuluvaksi samaan lajiin *Sarcoptes scabiei*, mutta eri eläinlajeilla on kuvattu runsaasti variantteja, joiden keskinäiset erot ovat vielä varsin epäselviä. Ihmisissä kuitenkin yleensä kiertää *S. scabiei var hominis*, sioissa *S. scabiei var suis*, ketuissa *S. scabiei var vulpis* ja koirissa jossain päin maailmaa *S. scabiei var canis*, joita voidaan erottaa toisistaan luotettavasti vain molekyyli-menetelmillä. Tässä tapauksessa variantti jäi tunnistamatta, mutta kaksi vaihtoehtoa vaikuttaa varsin mahdolliselta. Koira on voinut saada *vulpis*-varianttitartunnan esimerkiksi ketusta tai supikoirasta ja omistajaperhe puolestaan koirasta. Pieni mahdollisuus myös on, että kortikosteroidilla immunosuppressoitu koira sai omistajistaan *hominis*-tartunnan. Joka tapauksessa patologi sai tartunnan aivan ilmeisesti koirasta.

Kirjoittaja: anonyymi patologi

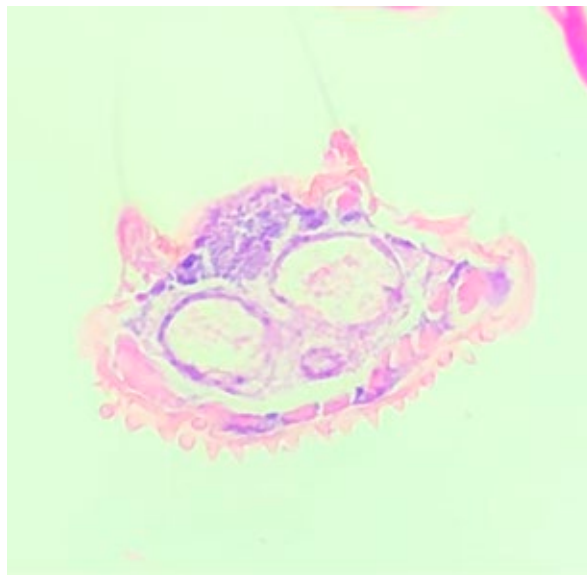
RIPULITUTKIMUKSIIN UUSI ROTAVIRUS PCR-MENETELMÄ VASIKOILLE JA PORSAILLE

Vasikoiden ja porsaiden ripulipakettien tutkimuksissa on otettu käyttöön uusi rotavirus PCR-menetelmä.

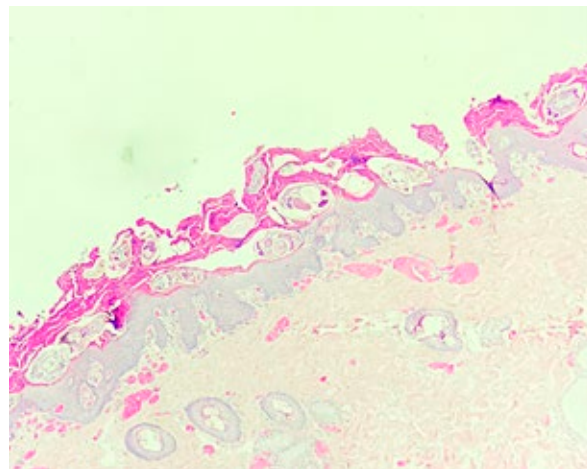
Rotavirukset ovat yleisiä suolistotulehduksen aiheuttajia ihmisillä ja useilla eläinlajeilla. Eläimistä erityisesti vasikat, porsaat ja varsat ovat alttiita saamaan rotavirusinfektion aiheuttaman ripulin. Vakava ripuli voi johtaa eläimen kuolemaan, mutta infektio voi olla myös oireeton. Ruokavi-

rastossa on otettu käyttöön uusi real-time RT-PCR-menetelmä rotavirus A:n toteamiseksi ulostenäytteistä. Vasikoiden lisäksi menetelmää sovelletaan pikkuporsaiden ripulitutkimuksissa. Menetelmä korvaa aiemmin käytössä olleet testit. Uusi menetelmä on aikaisempia herkempi ja tehostaa rotavirustapausten havaitsemista.

Kirjoittaja: erikoistutkija Ari Kauppinen

Veikeän näköinen kapipunkki tapauskertomuksen koirasta. HE-värijäys.

Koiran iholla ja ihossa oli kapipunkkeja tiheässä.